

Т. С. Смовженко, О. І. Коркуна, І. І. Коркуна, О. Я. Цільник

Ризики інвестиційної діяльності в сфері туризму та готельно-ресторанному бізнесі

*Проведено дослідження інвестиційної діяльності туристичної сфери та готельно-ресторанного бізнесу. Охарактеризовано наявність низки міжгалузевих зв'язків у сфері туризму та готельно-ресторанній справі. Виділено переваги інвестиційної діяльності в досліджуваній сфері як для економіки країни, так і для самого інвестора. Розкрито процес планування інвестиційної діяльності із забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами для підвищення ефективності його інвестиційної діяльності у майбутньому. Здійснено комплексний аналіз поняття інвестиційних ризиків. Проведено класифікацію ризиків інвестиційної діяльності у сфері туризму та готельно-ресторанного бізнесу. Визначено вплив інвестиційних ризиків на розвиток сфери туризму та готельно-ресторанного бізнесу.
Ключові слова: інвестиції, ризик, туризм, готельно-ресторанний бізнес, підприємництво.*

Постановка проблеми. Розвиток туризму та готельного господарства в Україні та ефективна діяльність підприємств цієї сфери значною мірою залежать від загальнодержавного інвестиційного потенціалу, який формується з різних фінансових джерел, зокрема залучених інвестицій. Інвестиційні ресурси є однією з основних складових ресурсного забезпечення діяльності цих сфер господарювання, однак варто зазначити, що для інвесторів у період будь-якої кризи існують ризики вкладання коштів у цей бізнес. Тому сьогодні проблематика ризиків інвестиційної діяльності у сфері туризму та готельно-ресторанного господарства є дуже актуальною.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями інвестиційної діяльності у сфері туризму та готельно-ресторанного бізнесу в різні періоди займалися різні науковці. Зокрема, варто звернути увагу на праці Л. Борща [1], С. Захарчука [2], Ю. Коваленка [3], А. Степаненка [4], Р. Suansri [5], F. Aref [6], D. Fennell [7], R. Bushell [8]. Щодо аналітично-інформаційної бази, то вона представлена на сайтах Всесвітнього економічного форуму [9], Всесвітньої туристичної організації [10] та Державного комітету статистики України [11]. Утім, незважаючи на значний доробок у цьому напрямі, залишаються частково нерозкритими питання ризику інвестиційної діяльності у цій сфері, що сьогодні становить безумовний науковий інтерес і визначає мету статті.

Метою статті є дослідження інвестиційної діяльності у сфері туризму та готельно-ресторанному бізнесі, а також визначення основних небезпек і ризиків.

Основні результати дослідження. Сьогодні робота з інвестиційними фондами, приватними інвесторами стала дуже актуальною для України, оскільки саме шляхом залучення інвестиційних вливань можна розвивати український бізнес.

Туризм і готельне господарство суттєво впливають на економіку і розвиток більшості регіонів України, сприяють надходженню валюти в країну, створенню нових робочих місць, покращенню інфраструктури. Для отримання максимальної користі від цих сфер діяльності кожна держава, зокрема Україна, розробляє туристичну політику, яка є одним з напрямів соціально-економічної політики держави. Туристична політика держави, як відомо, базується на стратегії і тактиці.

Головна ціль туристичної стратегії держави – це створення високоефективного конкурентоспроможного туристичного комплексу, що забезпечує широкі можливості для обслуговування українських і іноземних громадян, а також значний внесок у розвиток економіки країни. Варто зазначити, що чим більший наплив туристів у країну, тим кращий розвиток готельного господарства. Туристична і готельна індустрія мають унікальну структуру. Вони характеризуються наявністю цілої низки окремих елементів, включно з різними галузями обслуговування, серед яких:

- невеликі ресторани;
- мотелі та готелі;
- будинки відпочинку;
- пральні;
- магазини, що продають вироби місцевих ремісників і предмети мистецтва тощо.

Таким чином, інвестиції уряду в інфраструктуру, а іноді і в дорогу матеріально-технічну базу туризму, стимулює інвестування численних підприємств малого бізнесу. Туристична індустрія є досить капіталомісткою галуззю через високу вартість нерухомості і обладнання. Так, капітал в індустрію гостинності залучається на тривалий період часу і повертається досить повільно, а сама структура інвестицій у цьому секторі подібна до інвестицій у промисловість, що вимагає великих затрат [12].

Розглядаючи детальніше вплив інвестицій на туристичний та готельно-ресторанний бізнес, варто зазначити, що інвестиції – це вкладення капіталу для забезпечення доходу та зростання його вартості у майбутньому періоді.

За об'єктами інвестування виділяють інвестиції у технічний та кадровий потенціал цих суб'єктів господарювання, їх сировинні та товарні ресурси, інноваційні розробки, а також фінансові інструменти.

Інвестування в досліджувані сфери має чимало переваг як для економіки країни, так і для самого інвестора [13]:

- джерело валютних надходжень до національної економіки;
- поповнення дохідної частини бюджету завдяки розширенню податкової бази;
- збільшення споживчого попиту;
- створення нових робочих місць;
- розширення виробництва товарів і послуг, що збільшуються як результат платоспроможного попиту туристів;
- зростають доходи населення, що працюють у туристичній сфері;
- швидкий термін окупності витрат.

Окрім того, варто виділити і певні недоліки, що проявляються в тому, що вони [13]:

- впливають на ріст цін на місцеві товари та послуги, на земельні й інші види природних ресурсів і нерухомість;
- сприяють відтоку грошей за кордон через туристичний імпорт;
- викликають екологічні та соціальні проблеми;
- можуть нанести збитки розвитку інших галузей тощо.

Інвестиції у технічний потенціал підприємства туристичного і готельно-ресторанного господарства становлять вкладення капіталу у придбання, модернізацію, ремонт машин та обладнання, приладів, інвентарю, будівництво, придбання та реконструкцію об'єктів нерухомості. Інвестиції у кадровий потенціал пов'язані з навчанням працівників підприємства, вкладеннями у підвищення їх кваліфікації. Інвестиції у сировинні та товарні ресурси становлять вкладення у приріст цих ресурсів підприємства готельно-ресторанного господарства. Інноваційні інвестиції пов'язані з реалізацією інновацій у сфері готельно-ресторанного господарства, зокрема появою нових форматів або концепцій розвитку, технологій виробництва продукції та способів її просування на ринку, а також нових підходів до управління діяльністю підприємств (закладів). Інвестиції стають основою вкладення капіталу у технічний та кадровий потенціал, сировинні та товарні ресурси, інноваційні розробки, а також інші об'єкти, пов'язані із здійсненням операційної діяльності підприємства, забезпеченням техніки безпеки та покращенням умов праці персоналу готельно-ресторанного господарства. За формою фінансування виділяють інвестиції, що здійснюються шляхом самофінансування, залучення позикових коштів, а також змішаного фінансування. Реалізація інвестиційних проєктів шляхом самофінансування передбачає використання в інвестиційній діяльності власних коштів.

Планування інвестиційної діяльності – це процес розроблення системи планових заходів із забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами для

підвищення ефективності його інвестиційної діяльності у майбутньому. Головною ціллю інвестиційного планування є інтеграція всіх учасників для виконання комплексу робіт, які забезпечують реалізацію визначених завдань [13].

Джерелами фінансування інвестиційної діяльності підприємства туристичного та готельно-ресторанного господарства також є позикові кошти, які представлені переважно довгостроковими банківськими кредитами та облігаційними позиками. Окрім цих форм залучення позикових коштів, що є традиційними, процес кредитування може бути організований у спосіб, що не пов'язаний з отриманням підприємством-позичальником грошових коштів, а саме через механізм лізингу, за яким підприємство-лізингоодержувач отримує у платне використання на визначений період окремий вид майна (основні засоби) з правом можливого подальшого викупу.

Змішане фінансування інвестиційної діяльності у сфері готельно-ресторанного бізнесу передбачає реалізацію інвестиційних проєктів як за власні, так і позикові кошти.

У сучасних умовах доцільно виділити рису, яка притаманна всім категоріям інвестицій: це їх тлумачення як вкладу в розвиток основного капіталу. Інвестиції являють собою економічну категорію розширеного відтворення, що дають можливість здійснювати структурні зміни в економіці і формуванні необхідних пропорцій на макrorівні, адекватних ринковим формам господарювання. Тому інвестування у сферу туризму та готельно-ресторанного бізнесу для України можна вважати першою і найнеобхіднішою умовою виходу з фінансової кризи.

Однак у будь-якій інвестиційній сфері важливу роль ще відіграють ризики. Ризики інвестиційної діяльності – це імовірність отримати відмінний від очікуваного результат інвестиційної діяльності внаслідок дії екзогенних і ендогенних чинників впливу. Під очікуваним результатом мається на увазі отримання доходів і досягнення певного соціального, технологічного, інформаційного, інноваційного та інших ефектів [13].

Також можна відзначити, що інвестиційний ризик являє собою можливість нездійснення запланованих цілей інвестування (таких як прибуток або соціальний ефект) і отримання грошових збитків. Цей ризик необхідно оцінювати, обчислювати, описувати та планувати, розробляючи інвестиційний проєкт [14].

Можливість прогнозувати з максимальним ступенем імовірності ту чи іншу подію за інвестиційним проєктом, зокрема спрямованим на розвиток сфери туризму та готельно-ресторанного бізнесу, в майбутньому дозволяє відпрацьовувати у планах і прогнозах стратегію протидії ризику. Співвідношення ступеню ризику і дохідності оцінюється за статистичними методами, ймовірності дозволяють дати кількісну характеристику ризику.

Розвиток туризму в Україні сьогодні є дуже перспективним, він позитивно впливає на всі сектори економіки: торгівлю, транспорт, виробництво різних побутових товарів тощо.

Ризики фінансової діяльності підприємств будь-якої форми власності сфери туризму та готельно-ресторанного бізнесу можна класифікувати так:

- політичний ризик;
- загальноекономічний ризик;
- правовий ризик;
- технічний ризик;
- ризик учасників проєкту;
- фінансовий ризик;
- маркетинговий ризик;
- екологічний ризик.

Політичний, правовий та загальноекономічний ризики можуть бути викликані зовнішніми умовами реалізації інвестицій. Інші види ризиків спричиняються можливими помилками планування та організації конкретних проєктів [14].

Політичний ризик визначається факторами, які впливають на політичні складові – зовнішня політика, свобода слова, сепаратизм, політичний курс держави, тиск органів самоврядування тощо.

Правовий ризик визначається такими факторами: якість системи оподаткування, наявність досконалої правової бази та державних гарантій тощо.

Загальноекономічні ризики. Ступінь безпеки залежить від багатьох факторів, які можуть вплинути на економічну складову інвестування і на рентабельність конкретного підприємства. Цей показник залежить від стану економіки держави, циклічності розвитку, ринкової кон'юнктури, податкової, бюджетної та фінансової політики [14].

Технічний ризик зумовлюється великою кількістю хиб і помилок широкого спектра аспектів інвестування, пов'язаних з якістю проектування, технічною базою, обраною технологією, управлінням проектом, перевищенням кошторису.

Фінансовий ризик випливає з нездійснення очікуваних подій з фінансового боку проекту. Це можуть бути незаплановані зменшення або зникнення джерел та обсягів фінансування, незадовільний фінансовий стан партнерів, зриви надходжень коштів від реалізації вироблених товарів чи послуг, неплатоспроможність покупців продукції та власні підвищені витрати.

Маркетинговий ризик виникає через прорахунки під час оцінювання ринкових умов дії проекту (наприклад, ринків збуту чи постачання сировини і матеріалів, організації реклами чи збутової мережі, обсягу ринку, часу виходу на ринок, цінової політики), внаслідок низької якості продукції тощо.

Екологічний ризик пов'язаний з питаннями впливу на довкілля, можливої аварійності, стосунків з місцевою владою та населенням.

Ризик учасників будь-якого проекту в туристичній сфері чи готельно-ресторанному бізнесі може бути пов'язаний з усіма неочікуваними подіями в управлінні та фінансовому стані підприємств і партнерів.

Залежно від наслідків ризики поділяють на дві великі групи: чисті і спекулятивні. Чисті ризики означають можливість отримання негативного або нульового результату. Спекулятивні ризики виражаються в можливості отримання як позитивного, так і негативного результату [1].

Залежно від ступеня впливу на фінансове становище підприємства виділяють допустимий, критичний та катастрофічний ризик. За припустимий ризик зазвичай приймають загрозу повної втрати підприємством прибутку. Критичний ризик пов'язаний з втратою очікуваної виручки. Найнебезпечнішим є катастрофічний ризик, що призводить до втрати всього майна та банкрутства підприємства.

Управління ризиками є складовою частиною управління в будь-якому підприємстві, зокрема туристичних підприємствах і підприємствах готельно-ресторанного бізнесу, тому має бути або функціональний підрозділ, або окрема посадова особа, що відповідає за цю ділянку роботи. Зазвичай цим займається фінансовий менеджер або фінансовий директор.

Варто зазначити, що в управлінні інвестиційними ризиками використовують низку прийомів, які переважно складаються із засобів дозволу ризиків і прийомів зниження ступеня ризику.

Засобами дозволу ризиків є їх уникнення, утримання, передання, зниження ступеня ризику. Уникнення ризику означає просте ухиляння від заходу, пов'язаного з ризиком. Однак уникнення ризику для інвестора найчастіше є відмовою від прибутку.

Утримання ризику – залишення ризику за інвестором, тобто на його відповідальності.

Передання ризику означає, що інвестор передає відповідальність за ризик комусь іншому (наприклад, страховій компанії). У цьому разі передання ризику відбувається шляхом його страхування.

Зниження ступеня ризику – скорочення ймовірності та розміру втрат.

Для зниження ступеня ризику використовують різні прийоми, з яких найбільш поширеними є диверсифікація, придбання достовірної і повної інформації, лімітування, самострахування, страхування.

Висновки. Отже, враховуючи наведене, можемо зробити висновок, що вкладання коштів у будь-яку інвестиційну діяльність, зокрема в туристичну сферу та готельно-ресторанний бізнес, завжди пов'язано з ризиком, оскільки доходи чи збитки від діяльності є величинами випадковими, тобто невідомими на момент прийняття рішення про інвестування.

Інвестиційний план завжди орієнтується на майбутнє і тому пов'язаний з великою невизначеністю щодо економічної ситуації та поведінки людей. Досить імовірно, що з об'єктивних чи суб'єктивних причин інвестиційні плани не реалізуються.

Тому однією з вагомих причин, яка стримує збільшення зовнішніх джерел фінансування для здійснення інвестиційної діяльності, є високі ризики вкладання інвестиційних ресурсів, що можуть призвести до недоотримання запланованого прибутку чи втрати вкладених коштів.

Список використаних джерел

1. Борщ Л. М. *Інвестування: теорія і практика*. К.: Знання, 2005. 470 с.
2. Захарчук С. Фінансово-економічні проблеми функціонування туристичної галузі. *Економіка. Управління. Інновації*. 2010. Вип. 1(3). URL: <http://www.mbu.gov.ua>
3. Коваленко Ю. О. Особливості розвитку міжнародного туризму як виду економічної діяльності. *Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право)*. 2004. Вип. 3-4. С. 710-714.
4. Suansri P. *Community-Based Tourism: Handbook*. Bangkok, 2003.
5. Степаненко А. В. Теорії місцевого економічного розвитку. *Часопис соціально-економічної географії: зб. наук. пр.* 2010. Вип. 8(1). С. 15-30. URL: <http://www.geograf.com.ua/chseg/vypusk812010/teorii-miscevogo-ekonomichnogo-rozvytku>
6. Aref F. Residents' Attitudes towards Tourism Impacts: A Case Study of Shiraz, Iran. *Tourism Analysis*. 2010. Vol. 15(2). Pp. 253-261.
7. Fennell D. A. *Ecotourism: an introduction*. 2-nd ed. Routledge, 2003. 260 p.
8. Bushell R., Eagles P. F. J. *Tourism and Protected Areas: Benefits Beyond Boundaries*. London: CAB International, 2007. 372 p.
9. *World economic forum*: Website. 2019. URL: <https://www.weforum.org>
10. *World tourism organization*: Website. 2019. URL: <http://www2.unwto.org/en>
11. Регіони України, 2018: стат. зб. Ч. 2. *Державна служба статистики України*: сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru2ch2019.pdf
12. Климчук А. Т. Проблеми та перспективи інвестиційної діяльності в туристичній галузі України. *Все о туризме*: сайт. 2017. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/klymchuk.htm
13. Мордань Є. Ю., Білець А. С., Сердюк К. В. Інвестиції в туристичну сферу України: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 19. С. 410-414.
14. Мойсеєнко І. П. *Інвестування*. Київ: Знання, 2006. 490 с.
15. Никифоров А. С. Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності та їх роль у розвитку економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 45-52.

References

1. Borshch, L. M. (2005). Investuvannya: teoriya i praktyka [Investing: theory and practice]. K.: Knowledge. [in Ukrainian].
2. Zakharchuk, S. (2010). Finansovo-ekonomichni problemy funktsionuvannya turystychnoyi haluzi [Financial and economic problems of the tourism industry]. *Ekonomika. Upravlinnya. Innovatsiyi – Economy. Management. Innovations*, 1(3). Retrieved from <http://www.mbu.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Kovalenko, Yu. O. (2004). Osoblyvosti rozvytku mizhnarodnoho turyzmu yak vydu ekonomichnoyi diyal'nosti [Features of international tourism development as a type of economic activity]. *Stratehiya rozvytku Ukrainy (ekonomika, sotsiologiya, pravo) – Development strategy of Ukraine (economics, sociology, law)*, 3-4, 710-714. [in Ukrainian].
4. Suansri, P. (2003). *Community-Based Tourism: Handbook*. Bangkok.
5. Stepanenko, A. V. (2010). Teoriyi mistsevoho ekonomichnoho rozvytku [Theories of local economic development]. In *Chasopys sotsial'no-ekonomichnoyi heohrafiyi [Journal of Socio-Economic Geography]*: Vol. 8(1) (pp. 15-30). Retrieved from <http://www.geograf.com.ua/chseg/vypusk812010/teorii-miscevogo-ekonomichnogo-rozvytku> [in Ukrainian].
6. Aref, F. (2010). Residents' Attitudes towards Tourism Impacts: A Case Study of Shiraz, Iran. *Tourism Analysis*, 15(2), 253-261.

7. Fennell, D. A. (2003). *Ecotourism: an introduction*. 2-nd ed. Routledge.
8. Bushell, R., & Eagles, P. F. J. (2007). *Tourism and Protected Areas: Benefits Beyond Boundaries*. London: CAB International.
9. *World economic forum*: Website (2019). Retrieved from <https://www.weforum.org>
10. *World tourism organization*: Website (2019). Retrieved from <http://www2.unwto.org/en>
11. Rehiony Ukrainy, 2018 [Regions of Ukraine, 2018]: Statistical publication P. 2 (2018). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru2ch2019.pdf [in Ukrainian].
12. Klymchuk, A. T. (2017). Problemy ta perspektyvy investytsiynoyi diyal'nosti v turystychniy haluzi Ukrainy [Problems and prospects of investment activity in the tourism industry of Ukraine]. *All about tourism*: Website. Retrieved from http://tourlib.net/statti_ukr/klymchuk.htm [in Ukrainian].
13. Mordan, Ye. Yu., Bilets, A. S., & Serdyuk, K. V. (2017). Investytsiyi v turystychnu sferu Ukrainy: suchasnyy stan, problemy ta perspektyvy [Investments in the tourism sector of Ukraine: current status, problems and prospects]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 19, 410-414. [in Ukrainian].
14. Moyseyenko, I. P. (2006). *Investuvannya [Investment]*. Kyiv: Knowledge. [in Ukrainian].
15. Nykyforov, A. Ye. (2015). Ryzky innovatsiyno-investytsiynoyi diyal'nosti ta yikh rol' u rozvytku ekonomiky [Risks of innovation and investment activities and their role in economic development]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Current economic problems*, 8, 45-52. [in Ukrainian].

Smovzhenko T. S., Korkuna O. I., Korkuna I. I., Tsilnyk O. Ya. Risks of investment activity in tourism and hotel-restaurant business.

Development of tourism and hotel economy in Ukraine and efficient activity of enterprises in the domain substantially depend on the investment capacity of the whole country that is formed by various financial sources, including the attracted investment. Investment resources are one of the main components of resources maintenance of these economic sectors, yet it is worth mentioning that the investors in any crisis face the risks of investing in the business. Therefore, investment activity risks in tourism and hotel-restaurant business are very relevant today. The paper aims to research the investment activity in tourism and the hotel-restaurant business and to determine the main dangers and risks. The paper researches the investment activity in tourism and hotel-restaurant business. The existing range of intersectoral links in tourism and hotel-restaurant business is characterized. The advantages of investment activity in the domain both for the country's economy and for the investor are outlined. The process of investment activity planning to provide the enterprise with the necessary investment resources to improve the efficiency of its investment activity in the future is explained. The complex analysis of investment risks is conducted. The investment activity risks in tourism and hotel-restaurant business are classified. The impact of investment risks on the development of tourism and hotel-restaurant business is determined. The paper emphasizes that high risks of investing that can lead to failing to receive the planned income or loss of invested funds are among the essential risks that restrain the growth of external funding sources of the investment activity.

Keywords: investment, risk, tourism, hotel-restaurant business, entrepreneurship.

Смо́вже́нко Тама́ра Степа́нівна – доктор економічних наук, професор, ДВНЗ «Університет банківської справи» (e-mail: ubs@ubs.gov.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1534-9921>).
Smovzhenko Tamara Stepanivna – Dr. Sci. (Econ.), Prof., University of Banking.

Корку́на О́рислава Іва́нівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри готельного ресторанного бізнесу Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (grafskayaorislava@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>).

Korkuna Oryslava Ivanivna – Ph.D. (Econ.), Associate Professor of the Department of hotel restaurant business of the Lviv State University of Physical Culture n.a. Ivan Bobersky.

Корку́на Іва́н Іва́нович – кандидат економічних наук, доцент, Заслужений економіст України, доцент кафедри економіки та менеджменту Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (korkuna@lbi.wubn.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8203-5412>).

Korkuna Ivan Ivanovych – Ph.D. (Econ.), Assoc. Prof., Honored Economist of Ukraine, Associate Professor of the Department of economics and management of the Lviv State University of Physical Culture n.a. Ivan Bobersky.

Ци́льни́к О́лег Я́рославо́вич – директор ПП «Укрзахідпостач» (м. Львів) (oleg.c28@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3875-7098>).

Tsilnyk Oleh Yaroslavovych – Director of PE «Ukrzakhidpostach» in Lviv.

Надійшло 03.01.2020 р.

Л. В. Цубов, О. Я. Щербан

Методичні підходи до управління економічною безпекою туристичних підприємств

Досліджено науково-методичний інструментарій забезпечення механізму управління економічною безпекою туристичного підприємства як сукупність методів, інструментаріїв, конкретних заходів, спрямованих на забезпечення високого рівня економічної безпеки туристичного підприємства. Проаналізовано особливості управління туристичним підприємством та економічною безпекою. Визначено основні критерії оцінювання надійності та ефективності економічної безпеки туристичного підприємства. Окреслено основні завдання забезпечення економічної безпеки туристичного підприємства. Запропоновано можливі практичні методи організації управління ризиками для реалізації прийнятих рішень. Доведено, що комплексність управління економічною безпекою туристичного підприємства, забезпеченість достатньої ефективною системою виявлення та усунення загроз забезпечуються створенням управління системою економічної безпеки туристичного підприємства, всіх його функціональних складових.

Ключові слова: безпека, загроза, економічна безпека, система економічної безпеки, система національної безпеки, управління економічною безпекою підприємства.

Постановка проблеми. Дослідження сфери туризму в аспекті економічної безпеки є важливим питанням розвитку туризму, оскільки ця сфера чинить як позитивний, так і негативний вплив на людей, економіку й навколишнє середовище. Особливості управління туристичним підприємством та економічною безпекою обумовлені його фінансовим станом і специфічними характеристиками туристичного продукту та туристичної послуги. Тому удосконалення методологічних аспектів оцінювання економічної безпеки туристичного оператора набуває актуальності в умовах активізації глобальних процесів в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Проблема управління економічною безпекою підприємств досліджується у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, таких як: В. Вітлінський, В. Геєць, Я. Жаліло, В. Забродський, Г. Клейнер, Т. Клебанова, М. Кизим, В. Крутов, М. Куркін, О. Ляшенко, В. Лук'янова, В. Пономаренко, Л. Шемаєва та ін. Вагомий внесок у дослідження методичних підходів до управління економічною безпекою підприємств зробили Л. Корчевська [1], М. Рета [2], А. Сухоруков [3], К. Тимощенко [4], С. Кавун [5], М. Дорошко [6] та інші. Серед учених, що займаються проблемами управління економічною безпекою туристичних підприємств, слід виділити таких фахівців, як: Т. Васильців [7], О. Кальченко, О. Камушкова, О. Кокорева, О. Корнієнко, С. Наливайченко, В. Ткач, С. Цьохла, М. Рібун, Л. Головова та інші.

Метою статті є аналіз методів оцінювання та складових економічної безпеки туристичного оператора, особливостей управління туристичним підприємством та економічною безпекою, окреслення основних завдань забезпечення економічної безпеки туристичного підприємства.

Основні результати дослідження. Виділяють методичний інструментарій управління економічною безпекою туристичного підприємства, в межах якого розглядаються такі методи: інституційно-правові методи; інформаційні методи; організаційні методи; економічні методи; соціально-психологічні методи.

Доцільно відзначити, що досягнення цілей та завдань управління економічною безпекою туристичного підприємства забезпечується шляхом виконання низки дій, спрямованих на встановлення, забезпечення та підтримання необхідного рівня його економічної безпеки; вивчення внутрішнього й зовнішнього оточення та визначення найбільш вагомих факторів і критеріїв, що впливають на рівень економічної безпеки [8, с. 282-283].

Соціальна орієнтованість діяльності компаній є передусім проявом загально-світової тенденції соціалізації та гуманізації економічних відносин. У сфері бізнесу